

РЕЦЕНЗІЇ

DOI: 10.18372/2307-9061.61.16376

С. Я. Лихова,

доктор юридичних наук, професор

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4755-7474>

Т. Д. Лисько,

кандидат юридичних наук

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0550-5740>

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ТА КРИМІНОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВОЛІ, ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ОСОБИ

Національний авіаційний університет
проспект Любомира Гузара, 1, 03680, Київ, Україна
E-mail: k_kripp@ukr.net

Одним із пріоритетних завдань держави є захист прав і основоположних свобод людини. Серед таких прав – право на повагу до гідності людини і право на свободу та особисту недоторканність, які закріплені в статтях 28 і 29 Конституції України. Вказані права посідають виняткове місце в системі прав людини. Без їх належного захисту не може йтися про реалізацію інших прав.

Виходячи зі згаданих конституційних норм, кримінальне законодавство України встановлює відповідальність за найбільш небезпечні посягання на волю, честь та гідність особи, тим самим підтверджуючи значущість вказаних цінностей як для конкретного індивіда, так і для суспільства загалом.

Питання кримінально-правового захисту волі, честі та гідності особи розглядали у своїй праці М.О. Акімов, Л.П. Брич, Н.О. Гуторова, Т.А. Денисова, О.О. Дудоров, Я.Г. Лизогуб, С.С. Яценко та інші. Однак ці наукові доробки торкалися переважно окремих фрагментарних проблем кримінальних правопорушень проти волі особи – торгівлі людьми, незаконного позбавлення волі або викрадення людини, захоплення заручників. Комплексне наукове дослідження кримінально-правових та кримінологічних питань запобігання та протидії кримінальним правопорушенням проти волі, честі та гідності особи здійснено у монографії А.В. Андрушка «Теоретико-прикладні засади запобігання та протидії злочинам проти волі, честі та гідності особи»¹. Це дослідження безумовно є своєчасним, актуальним і науково обґрунтованим, адже автор здійснює узагальнення і систематизацію доктринальних напрацювань кримінально-правової та кримінологічної політики у сфері протидії кримінальним правопорушенням проти волі, честі та гідності особи, формулює теоретичні положення, критично оцінює сучасне кримінально-правове забезпечення волі, честі та гідності особи, узагальнює судову практику та вказує на шляхи вдосконалення чинного кримінального законодавства.

Рецензована монографія складається із вступу, восьми розділів, що містять 27 підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Слід відзначити, що структура роботи є логічною та дозволяє послідовно висвітлити специфічні питання встановлення кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи, а також здійснити кримінологічну характеристику та дослідити основні напрямки запобігання вчиненню зазначених кримінальних правопорушень.

¹ Андрушко А.В. Теоретико-прикладні засади запобігання та протидії злочинам проти волі, честі та гідності особи: монографія. Київ: Ваіге, 2020. 560 с.

У першому розділі «Становлення та розвиток законодавства про кримінальну відповідальність за злочини проти волі, честі та гідності особи» досліджується еволюція законодавства про кримінальну відповідальність за кримінальні правопорушення проти свободи, починаючи з X століття до наших днів та еволюція законодавства про кримінальну відповідальність за злочини проти гідності особи (XI-XXI ст.).

Другий розділ «Злочини проти волі, честі та гідності особи у юридичній доктрині другої половини XIX – початку XXI століття» присвячений дослідженню доктрини кримінального права про злочини проти особистої свободи та злочини проти честі та гідності особи. У окремому підрозділі 2.3. висвітлюється сучасний стан дослідження проблем протидії злочинам проти волі, честі та гідності особи.

У третьому розділі «Об'єкт злочинів проти волі, честі та гідності особи» детально вивчено та запропоновано зміни щодо удосконалення окремих підходів до визначення родового та безпосереднього об'єктів злочинів проти волі, честі та гідності особи. Особливої уваги заслуговує підрозділ 3.3. «Потерпілий від злочинів проти волі, честі та гідності особи», де автор не оминув увагою чисельні дискусії, що точаться серед вітчизняних науковців щодо визначення змісту поняття «потерпілий».

Найбільш об'ємний четвертий розділ «Об'єктивна сторона злочинів проти волі, честі та гідності особи» складається з 9 підрозділів, у яких А.В. Андрушко детально проаналізував прояви об'єктивної сторони всіх кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи, вказав на їх характерні особливості, проблеми відмежування та співвідношення з суміжними складами кримінальних правопорушень та визначив шляхи вирішення теоретичних та практичних проблем правозастосування аналізованих норм.

У п'ятому розділі «Суб'єкт і суб'єктивна сторона злочинів проти волі, честі та гідності особи» висвітлені ключові проблеми визначення та встановлення суб'єктивних ознак складів кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.

Особливу цікавість для науковців та практиків становить розділ шостий «Окремі питання кримінальної відповідальності за злочини проти волі, честі та гідності особи», у якому визначені проблемні аспекти диференціації та реалізації кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи.

У сьомому розділі «Кримінологічна характеристика та детермінація злочинів проти волі, честі та гідності особи» автор досліджує сучасний стан та основні тенденції вчинення злочинів проти волі, честі та гідності особи, дає кримінологічну характеристику осіб, які вчинили зазначені кримінальні правопорушення, та визначає детермінанти цих кримінальних правопорушень.

Восьмий розділ «Основні напрямки запобігання злочинам проти волі, честі та гідності особи» присвячений дослідженню загальносоціальних, спеціально-кримінологічних та віктимологічних напрямів та заходів запобігання злочинам проти волі, честі та гідності особи.

Монографія А.В. Андрушка є вагомим внеском у вирішення складних теоретико-прикладних проблем запобігання та протидії кримінальним правопорушенням проти волі, честі та гідності особи. На підставі проведеного дослідження автором сформульовано низку пропозицій, спрямованих на вдосконалення норм про відповідальність за кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи, які заслуговують на підтримку, є слухними та вчасними, а також такими, що заслуговують на увагу робочої групи розробників нового КК України. Теоретичні обґрунтування, висновки і пропозиції становлять значний інтерес як для юридичної науки, так і для практичної діяльності правоохоронних та судових органів.